

NOORTE KIRJANDUSARUTELUD SAAVAD SKYPE' I ABIGA RAHVUSVAHELISE MÕÕTME

Intervjuu **Kristel Palkiga**. Küsis **Maarja Pärtna**

„Suurim üllatus on mõlema seni toimunud kohtumise puhul olnud see, kui suure innuga noored arutlevad. Alguses võib ehk olla veidi võõristust, kuid üsna pea on juttu nõnda palju, et on lausa kahju hakata otsi kokku tõmbama.”

Kuidas võiks inglise metafüüsilise luuletaja John Donne'i 17. sajandil avaldatud tekst kõnetada eesti gümnaasiumiõpilasi? Mida arvavad samast luuletusest autori rahvusaaslastest gümnaasistid tänapäeval? Kui erinevad need arvamused üksteisest olla võiksid ning kuidas seda teada saada?

Ühtpidi peegeldavad raamatukogud noorte lugemiseelistusi, teisalt on need aga ka kirjandushuvi aktiivse kujundaja rollis. Üheks selliseks silmaringi avardavaks ja arutlemisuskust arendavaks algatuseks ongi Tallinna Keskraamatukogu eestvedamisel loodud omapärane „Skype raamatuklubi” nimega rahvusvaheline haridusprojekt, mis võimaldab keskkooliõpilastel vabas õhkkonnas loetu üle arutleda ning jagada oma mõtteid ka teistest kultuuridest pärit noortega. Raamatuklubi kohtumised eesti ja välismaa gümnaasistide vahel toimuvad Skype'i konverentskõne vahendusel ning iga arutelu keskendub ühele lühikesele tekstile, millega noored on eelnevalt oma emakeeles tutvunud. Mõttevahetusi modereerivad valdkonda süvitsi tundvad kirjandus- ja kultuuritegelased. „Skype raamatuklubi” sisu tutvustab projekti algataja Kristel Palk.

Kuidas „Skype raamatuklubi” loomise idee sündis ning milliseid põhilisi eesmärke kohtumiste abil saavutada soovitakse?

Idee tekkis 2013. aastal. Töötasin siis veel väikeses Kadrioru raamatukogus. Märkas, et meid külastab kahetsusväärset vähe keskkooliealisi lugejaid. Tavaliselt toimubki umbes selles eas lugemisharjumuse vähenemine. Teadsin, et noorte raamatukokku toomiseks on tarvis midagi uut välja mõelda. Pelgalt heade raamatute olemasoluga neid kohale ei meelita. Kuna tegelesin tol ajal aktiivselt ka Tallinna Ülikoolis antropoloogia õppimisega, siis sidusin omavahel huvi kirjanduse ja kultuuride (vahelise) mõistmise vastu. Ühtlasi otsustasin kasutada ürituste korraldamise vahendina Skype'i. See on asi, mis figureerib peaaegu igas Eesti hüvesid tutvustavas internetinimekirjas.

Nõnda sündiski idee viia Skype'i konverentskõne abil kokku erinevatest riikidest pärit noored, kes on lugenud eelnevalt sama kirjanduslikku teksti oma emakeeles. Arvasin, et erinev ajalooline, kultuuriline, keeleline ja kogemuslik taust aitab kummalgi grupil näha teksti veidi erineva nurga alt. Vastamisi neid vaatenurki arutades jõutakse uudsete ja põnevate tõlgendusteni. Samuti lootsin salamisi, et saavutatakse kas või alateadlikult arusaam, et teistsuguseid inimesi ja nende erinevusi ei pea kartma ega põlgama. Vastupidi, need erinevused on suur väärtus, mida paremini mõistes vaid võidame.

Kes projektis osalevad ning miks tehti just selline valik?

Praeguseks on toimunud kaks kohtumist. Novembris olid vastamisi Lasnamäe Vene Gümnaasiumi õpilased ning Vene-maal Karjalas asuva Puudoži linnakese noored. Detsembris said aga kokku Tallinna Reaalkooli II.c klass ja Suurbritannias asuva Corby Business Academy õpilased. Veebruaris kohtuvad omavahel Tallinna Lilleküla Gümnaasiumi 10. klass ja Soomes asuva Haapaveden lukio kooli noored. Järgnevalt on plaanis veel kaks kohtumist, kus Eesti poolel osalevad ülejäänud Tallinna Reaalkooli gümnaasiumiklassid.

Kutsed saatsime tegelikult kõigile Tallinna koolidele, kelle hulgas olid nii eesti kui ka vene keelt emakeelena kõnelevate õpilastega haridusasutused. Kahjuks vastasid meile vaid üksikud õpetajad. Ilmselt tundus projekt esialgu veidi hirmutav

ja arusaamatu. Loodetavasti on nüüd hea sõna levimas ja saame projektiga jätkates Eesti poolel laiemat koolide valikut näha. Võtame hea meelega vastu kõik soovijad.

Välismaa raamatukogud said valitud esmalt raamatukoguhoidjate põhjal, keda isiklikult tunnen ja kelle olin juba varem selle ideega kurssi viinud. Kutsed said saadetud erinevate riikide kooli- ja rahvaraamatukogudele ning ka noorteorganisatsioonidele. Viimased kaasasin seetõttu, et vahel on mõnel raamatukogul vaja kogukonnalt tulevat initsiatiivi, et mõne uue ideega kaasaminemist tõsiselt kaaluda.

Millest lähtuvad raamatukoguhoidjad arutlusele tulevate teksti ning vestlust juhtiva moderaatori valimisel? Kas

Kristel Palk.
Foto: Renee Altrov

õpilased teevad valitud tekstiga enne kohtumist tööd iseseisvalt või koos kirjandusõpetajaga?

Teksti valikul lähtume esiteks sellest, et antud tekst oleks tõlgitud mõlema osaleva noortegrupi emakeelde. Samuti jälgime, et see oleks küllaltki lühike – mitte üle kahe lehekülje. Lühikest teksti on meie kohtumiste formaadis kergem kasutada. Selle kummaski keeles ettelugemine võtab vähem aega ja selle lühidus tingib teksti iga osa intensiivsema analüüsi.

Enne kohtumisi teevad õpilased tekstiga eeltööd. Eeltöö viis jääb nende ja õpetaja otsustada. Oleme palunud kohtumiseks ette valmistada grupitöö, mida saaks teisel pool ekraani olijatele tutvustada. Vastastikused esitlused aitavad kohe alguses vastaspoole mõtetest aimu saada, et siis diskussiooniga sujuvalt jätkata. Oluline on see, et nad õpiksid enne kohtumisele tulekut teksti tundma, mõtleksid selle enda jaoks läbi ja prooviksid kujutleda, kas mõned tähendused ja järeldused muutuksid nende jaoks, kui nad ei oleks justnimelt praeguses ajastus elavad Eesti Vabariigi noored kodanikud.

Seni toimunud kohtumistel on arutatud näiteks Anna Gavalda teose „35 kilos d'espoir” (2002) alguses olevat luuletust koolivaenu teemal ja John Donne'i 17. sajandist pärit luuletust „No Man is an Island” („Ükski inimene ei ole saar”). Mõlema puhul algas arutus teksti sisu ja vormi analüüsiga ning lõppes hoopis mujal. Muu hulgas kõneldi näiteks teis-

meliste alkoholiprobleemidest, tantsukunstist, koolikorraldusest erinevates riikides, keelte õppimisest ja keeleoskuse nõuetest, II maailmasõjast, Euroopa Liidu vajalikkusest ja/või mittevajalikkusest, Šotimaa iseseisvusreferendumist, paremäärmslike parteide võimu kasvamisest tänapäeva Euroopas ja väga paljudest muudest teemadest. Rõhutame iga kohtumise alguses, et valesid vastuseid ei ole ja kõik teemad, mis orgaaniliselt vestluse käigus jutuks tulevad, on lubatud.

Kohtumiste moderaatorid oleme valinud esiteks nende tegevusala järgi. Peamiselt oleme lähenenud osalemisettepanekuga (aja)kirjanikele, õppejõududele, näitlejatele ja muusikutele. Silmas oleme pidanud ka keeleoskuse küsimust. Kuna kohtumised toimuvad inglise või vene keeles, siis peab moderaator vastavat keelt vabalt valdama. Samuti oleme püüdnud arvestada sellega, et moderaatoril oleks noortega koos töötamise kogemus või valmidus. Seni toimunud kohtumisi on modereerinud luuletaja, tõlkija, ajakirjanik ja esiseist Igor Kotjuh ning Tallinna Ülikooli antropoloogia õppejõud Patrick Laviolette.

Mida võiks „Skype raamatuklubi” seniste kohtumiste põhjal järeldada nii eesti kui välismaa noorte lugemisharjumuste ja -oskuste kohta? Milliseid üllatusi „Skype raamatuklubi” arutelud endaga siiani kaasa toonud on?

Seniste kohtumiste põhjal võib öelda, et Eesti, Suurbritannia ja Venemaa noorte lugemisharjumused on laias laastus üsna sarnased. Kui vabal ajal loetakse, siis peamiselt ikka fantaasia-romaane – olgu nendeks siis Suzanne Collins'i „Näljamängude” trilooogia tuules ilmunud düstoopilist tulevikuühiskonda kujutavad romaanid või Stephenie Meyeri „Videviku” saaga moodi romantilised sarjad. Inglise noortele meeldivad väga ka traagilisemat sorti noorteromaanid, millest kuulsaim on praegu kindlasti John Greene'i „Süü on tähtedel” (ee 2013).

Eesti noored rääkisid meie suureks kurvastuseks, et koolis nõutud lugemisvara kõrval ei jää vabal ajal lugemiseks aega. Praegu on muidugi liiga vara järeldusi teha. Neile küsimustele oskame paremini vastata siis, kui oleme veel mõned kohtumised korraldanud.

Suurim üllatus on mõlema seni toimunud kohtumise puhul olnud see, kui suure innuga noored arutlevad. Alguses võib ehk olla veidi võõristust, kuid üsna pea on juttu nõnda palju, et on lausa kahju hakata otsi kokku tõmbama. Samuti on olnud meeldivaks üllatuseks see, et üks lühike tekstijupp võib viia noorte mõtled nii erinevatele teemadele, mida üheskoos arutades õpitakse tohutult palju.

Kuna projekt koosneb viiest kohtumisest ning lõpeb 2015. aasta kevadel, siis kas Tallinna Keskraamatukogu plaanib tulevikus „Skype raamatuklubiga” jätkata või seda mõnel muul viisil edasi arendada?

Kuna osaleda soovijaid on praegu rohkem kui plaanitud kohtumisi, siis oleme otsustanud sarjaga kindlalt jätkata ka 2015. aasta sügisel. Ootame loomulikult ka uusi huvilisi. Kõik Eesti koolid ja raamatukogud, kes projekti kohta lähemat infot soovivad, võivad Tallinna Keskraamatukogu veebikeskkonda kirjutada osakonnaga ühendust võtta. Mida varem võimalike osalejate arvu teame, seda täpsemini oskame koostada projekti nii, et ükski soovija ukse taha ei jääks.